

Universitatea Tehnică a Moldovei

PĂRȚILE ÎN PROCESUL CIVIL

Masterand:

Zamă Ion

Conducător:

**Pisarenco Olga
conf. univ., dr.**

Chișinău, 2020

ADNOTARE

Autor – ZAMĂ Ion. **Titlul tezei** – *Părțile în procesul civil*. **Gradul științific solicitat** – Teză de master în vederea conferirii titlului științific de magistru în drept, la specialitatea: *Drept Imobiliar și Cadastral*. Chișinău 2020.

Structura lucrării: lucrarea conține o introducere, patru capitole, dintre care trei teoretice și unul practic, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 33 titluri și include 78 pagini.

Cuvinte cheie: părți, proces civil, reclamant, pârât, intervenienți, instanță, litigiu, reprezentare judiciară, coparticipare, succesiune, drepturi, obligații, lege, persoană fizică, persoană juridică.

Domeniul de studiu – Drept.

Problema științifică soluționată: definirea și explicarea statului părților în procesul civil provoacă o serie de controverse în literatura juridică de specialitate în fața căroră fiind indispensabil de a exprima o opinie, fie aderând la unele din literatura de specialitate, fie prezentând un punct de vedere propriu, care, sperăm, a conferit personalitate/individualitate lucrării și care legitimează efortul depus.

Scopul și obiectivele studiului. Studiul urmărește drept scop dezvoltarea competențelor profesionale în domeniul identificării statutului procesual al părților în procesul civil, prin analiza ideilor, conceptelor și legislației ce reglementează părțile în procesul civil, definirea și explicarea statului părților, cunoașterea limitelor exercitării drepturilor și intereselor legitime în fața instanțelor judecătorești, protecția juridică a intereselor persoanelor implicate în procesele civile, cunoașterea întinderii obligațiilor procesuale, cât și a răspunderii în cadrul instanței de judecată.

Metode și mijloace de cercetare. La atingerea obiectivelor lucrării au fost utilizate și examinate elemente de ordin general-teoretic, atât autohtone cât și străine, care și-au găsit consacrare în diverse articole științifice, publicații, manuale, link-uri, precum și elemente de interpretare și aplicare a legislației în practica judiciară. Principalele metode utilizate sunt: metoda logică, metoda analitică și metoda descriptivă.

Rezultatele obținute. Teza aduce o contribuție prin analiza aspectelor teoretice despre părți în procesul civil. Ajută a găsi răspuns la diferite „noțiuni” precum: părți, proces civil, reclamant, pârât, intervenienți, instanță, litigiu, reprezentare judiciară, coparticipare, succesiune etc. Valoarea practică a lucrării se realizează prin întocmirea actelor procesuale civile în strictă conformitate cu prevederile legale, care este o cerință de bază a Codului de Procedură Civilă și o garanție a respectării drepturilor omului în cadrul examinării pricinilor civile concrete. Doar prin întocmirea corectă și în conformitate cu cerințele legale a actelor de procedură civilă poate fi atins scopul de apărare corectă a părților.

ANNOTATION

Author – ZAMĂ Ion. **Title** – *The parties in the civil proceeding*. **Required scientific degree** – Dissertation to confer the scientific title of master's in law, to the speciality: *Real estate and cadastral law*. Chisinau 2020.

Thesis structure: the paper contains an introduction, four chapters, of which three are theoretical and one is practical, general conclusions and recommendations, bibliography of 33 titles, 78 pages.

Keywords: Parties, civil proceedings, plaintiff, defendant, interveners, instance, litigation, judicial representation, co-participation, succession, rights, obligations, law, individual, legal person.

Field of study – Rights.

Scientific problem solved: I've picked this subject because of the parts related to "characters" which trigger and maintain the civil process, defining and explaining them provoking a series of controversies in the specialised legal literature before which, I was indispensable to express an opinion, either by adhering to some of the specialised literature or by presenting a point of view, furthermore, hoping it has conferred personality/individuality to the work which legitimises the effort made.

Purpose and objectives of the study. The dissertation makes a contribution by accumulating knowledge about the parts of civil proceedings. It helps finding out answers to various "notions" such as: parties, civil proceedings, plaintiff, defendant, interveners, court, litigation, judicial representation, co-participation, succession etc. At the same time, the theoretical importance is determined to be necessary in order to know the limits of exercising the rights and legitimate interests before the courts, legal protection of the interests of people involved in the civil processes, knowledge of the extent of procedural obligations as well as liability in the court.

Research methods and means. In order to achieve the objectives of the work, general-theoretical elements were used and examined, both local and foreign, which were consecrated in various scientific articles, publications, manuals, links, as well as elements of interpretation and application of the law in judicial practice. The main methods used are: logical method, analytical method and descriptive method.

The results obtained. The thesis brings a contribution by analyzing the theoretical aspects about the parties in the civil process. The aim of the study is to develop professional skills for the field of drafting civil procedural documents in strict accordance with legal provisions, which is a basic requirement of the Code of Civil Procedure and a guarantee of respect for human rights in the examination of concrete civil cases. Only through the correct elaboration and in accordance with the legal requirements of the civil procedure documents can the purpose of the correct defence of the parties be achieved.

CUPRINS

INTRODUCERE	9
1. ASPECTE GENERALE PRIVIND SUBIECȚII DREPTULUI PROCESUAL CIVIL	11
1.1. Noțiunea, clasificarea și rolul subiecților raporturilor procesual civile.....	11
1.2. Drepturile și obligațiile generale ale părților și altor participanți la procesul civil.....	15
1.3. Reprezentarea intereselor părților și a altor participanți la proces.....	18
Concluzii la capitolul 1	23
2. STATUTUL PĂRȚILOR ÎN PROCESUL CIVIL	24
2.1. Cerințele înaintate față de calitatea de subiect al procesului civil.....	24
2.2. Coparticiparea procesuală și felurile ei.....	27
2.3. Reguli privind succesiunea în drepturile procedurale.....	31
Concluzii la capitolul 2	35
3. DREPTURILE ȘI OBLIGAȚIILE PROCESUALE SPECIFICE PĂRȚILOR	36
3.1. Drepturi specifice reclamantului.....	36
3.2. Drepturi specifice pârâtului.....	40
3.3. Drepturi și obligații specifice ambelor părți.....	42
Concluzii la capitolul 3	46
4. ASPECTE PRACTICE	47
4.1. Speță privind succesiunea în drepturile procedurale.....	47
4.2. Speță privind reprezentarea judiciară.....	55
4.3. Speță privind coparticiparea procesuală și intervenirea în proces.....	65
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	78
BIBLIOGRAFIE	79

INTRODUCERE

Actualitatea și importanța problemei abordate. Toți vorbesc azi despre justiție și singurul lucru pe care îl au în comun este folosirea aceluiași cuvânt. Dar chiar dacă folosim același cuvânt, trebuie să recunoaștem că nu pentru toți are aceeași semnificație și că nu toți înțelegem același lucru. Și toate acestea pleacă de la faptul că atunci când vorbim despre un lucru, începem să avem senzația că îl cunoaștem, cu atât mai mult cu cât, cantitatea de expunere publică este mai mare. Deocamdată, trebuie să recunoaștem că există o problemă a justiției pe care trebuie să o desfacem ca să ajungem la miezul atitudinii ce o poate defini.

Iar acesta este acela că, justiția de azi nu mai este doar o chestiune de legi, de sistem, de conduită sau de pedepse, ea a devenit parcă mai mult decât oricând o stare de opinie, a cărei evoluție spre o stare de conștiință ar trebui să constituie pentru judecători principala preocupare. Justiția este teoria legală sau filosofică prin care se administrează corectitudinea. Codul de Procedură Civilă folosește adeseori noțiunile de parte, reclamant și pârât, fără a le preciza conținutul. În concepția legiuitorului stabilirea conținutului noțiunii de parte revine literaturii de specialitate și jurisprudenței.

O atare concepție s-a regăsit atât în legislațiile procesuale adoptate în secolul trecut, cât și în unele legislații recente. Lipsa unei definiții legale a constituit și sursa unor controverse teoretice privitoare la condițiile pentru a fi parte în procesul civil sau pentru exercitarea acțiunii civile. De aceea drept **scop** în momentul alegerii temei, a fost formarea ideilor și cunoștințelor în ceea ce privește părțile în procesul civil, prin urmărirea următoarelor **obiective**:

- familiarizarea cu legislația referitoare la dobândirea calității de parte;
- ce este procesul civil și ce reprezintă instanța de judecată;
- reprezentarea intereselor părților și altor participanți la proces;
- drepturile și obligațiile generale și specifice ale părților;
- cerințele înaintate față de calitatea de subiect al procesului civil;
- coparticiparea procesuală și felurile ei;
- ce sunt cheltuielile de judecată;
- modurile de pierdere a calității de parte a persoanelor juridice;
- reguli privind succesiunea în drepturile procesuale;
- cazuri de încetare a procesului până la pronunțarea hotărârii judecătorești;
- cunoașterea actelor procesuale îndeplinite de părți în cadrul procesului.

Izvor, în sens material, reprezintă voința poporului ridicată la rang de lege, fiind bazată pe condițiile materiale ale societății. Prin izvor de drept, în sens formal, înțelegem forma de exprimare a normei juridice, a dreptului, pentru a căpăta putere obligatorie.

Primul loc printre izvoarele dreptului procesual civil, îi revine legii, iar în ierarhia lor – *Constituției Republicii Moldova*, care asigură temeiurile de organizare și activitate a instanțelor judecătorești. *Legile organice* conțin dispoziții cu caracter procesual ce reprezintă un important izvor. Ca exemplu de astfel de legi, pot servi: „Legea privind organizarea judecătorească”, „Legea cu privire la statutul judecătorului”, „Legea cu privire la taxa de stat” etc. Legea organică de drept comun în materie este Codul de Procedură Civilă, care reglementează amănunțit desfășurarea procesului.

Norme de procedură civilă întâlnim și în legile de drept material. Codul Civil cuprinde dispoziții privind norme din materia reprezentării, tranzacția, mandatul și a capacității juridice a persoanei. Codul Familiei cuprinde dispoziții privind desfacerea căsătoriei, stabilirea paternității. Codul Muncii cuprinde un întreg capitol consacrat jurisdicției muncii, respectiv soluționării litigiilor, izvorând din contractul de muncă. Tratatetele și convențiile internaționale ratificate de Republica Moldova, reprezintă un izvor de drept procesual civil, atunci când cuprind reguli de procedură civilă. Tot izvoare ale dreptului procesual civil sunt hotărârile Guvernului, ordinele, instrucțiunile, alte acte normative emise de miniștri și conducătorii celorlalte organe centrale ale administrației de stat, în baza legilor Parlamentului, ori de câte ori aceste acte cuprind reguli de procedură civilă. Toate aceste izvoare sunt reglementate cu un singur scop de a se face dreptate.

Dreptatea este valoarea etică și juridică, în funcție de care se aprobă sau se dezaprobă relațiile sociale și raporturile juridice, normele juridice și hotărârile organelor de jurisdicție existente într-o epocă și într-o organizare socială dată, este faptul de a recunoaște drepturile cuiva, de a acorda fiecăruia ceea ce i se cuvine în mod legitim. Dreptatea este o virtute morală, cea mai înaltă dintre cele patru virtuți cardinale, care constă în faptul de a da fiecăruia ce este al său, în a respecta drepturile altuia.

Oamenii care nu au dreptate o iau mai târziu sau mai devreme. Dreptatea trebuie să fie puternică, iar puterea dreaptă. Când puterea are dreptate, dreptatea n-are putere.

BIBLIOGRAFIE

Acte normative

1. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994, republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 467-479 din 14.12.2018, art.786;
2. Codul Civil al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr.1107-XV din 6 iunie 2002, Monitorul Oficial nr. 66-75, din 01.03.2019, art.132;
3. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 225 din 30 mai 2003, Monitorul Oficial nr. 285-294, art.476;
4. Legea nr.102 din 28 mai 2010, pentru modificarea și completarea unor acte legislative, Monitorul Oficial nr. 135-137, art.476;
5. Legea nr.219 din 19 octombrie 2012, cu privire la modificarea și completarea unor acte legislative, Monitorul Oficial nr. 248-251, art.806;
6. Legea nr.1260-XV din 19 iulie 2002, cu privire la avocatură, Monitorul Oficial nr.194-197;
7. Legea nr.37 din 03 iulie 2015, cu privire la mediere, Monitorul Oficial nr.224-233, art.445;
8. Legea nr.845 din 03 ianuarie 1992, cu privire la antreprenoriat și întreprinderi, Monitorul Parlamentului nr.2, art.33;
9. Hotărârea nr.158 din 28 februarie 2013, cu privire la aprobarea formularului și modului de utilizare a mandatului avocatului și al avocatului stagiar, Monitorul Oficial nr.48, art.207;

Acte normative internaționale

10. Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, Roma, din 04.11.1950 (*ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr. 1298 din 24.07. 1997*);

Literatură de specialitate

11. Baieș S, Roșca N. *Drept civil. Drepturile reale principale*, Chișinău, 2005;
12. Boroi G, Stancu M. *Drept procesual civil*, Vol. I, 2015;
13. Chirică D. *Drept civil. Succesiuni și testamente*, Editura Rosetti, București, 2003;
14. Florea Măgureanu, *Drept Procesual Civil* ediția III-a, Editura All Beck, București 2001.
15. Ioan Leș, *Participarea părților în procesul civil*, Editura Dacia, Cluj – Napoca, 1982;
16. Macovei D. *Drept civil. Succesiuni*, Editura Ankarom, Iași, 1998;
17. Mihaela Tăbârcă, *Drept procesual civil*, Vol. I, Editura Universul Juridic, București, 2005;
18. Pisarenco O. *Drept procesual civil*, Tehnica-Info, Chișinău 2012;
19. Prisac A, *Drept procesual civil. Partea generală*, Editura Cartier, Chișinău, 2013;
20. Radu D, Durac G. *Drept procesual civil*. Editura Junimea, Iași, 2001;
21. Власов А, *Гражданское Процессуальное Право*, Москва, 2002;
22. Треушников М.К. *Гражданский процесс*, Москва:ООО «Городец-издат», 2013;

Surse web

23. Andrei Balan. *Părțile în procesul civil. Experiența Republicii Moldova*. În: Revista științifico-practică Nr.2/2017. Disponibil la:
<http://irim.md/wp-content/uploads/2018/02/15-Balan.pdf> (vizitat la 09.10. 2020)
24. http://www.parajurist.md/assets/site/files/Procesul_Civil.pdf (vizitat la 22.10. 2020)
25. <https://dreptmd.wordpress.com/cursuri-universitare/drept-procesual-civil-partea-speciala/partile-in-procesul-civil/> (vizitat la 29.10. 2020)
26. Andrei Balan. *Părticularitățile reprezentării judiciare în procesul civil*. În: Revista științifico-practică Nr.2/2016. Disponibil la:
<http://irim.md/wp-content/uploads/2018/02/14-Balan.pdf> (vizitat la 04.11. 2020)
27. <https://dreptmd.wordpress.com/cursuri-universitare/drept-procesual-civil-partea-generalareprezentarea-judiciara/> (vizitat la 09.10. 2020)
28. <https://zenodo.org/record/3786532#.X5Vw-Yj7Q54> (vizitat la 16.11. 2020)
29. Bojincă M. *Condițiile exercitării acțiunii civile*. În: Analele Universității „Constantin Brâncuși din Tîrgu Jiu, Seria Științe Juridice, nr.3/2010. Disponibil la:
https://www.utgjiu.ro/revista/jur/pdf/2010-03/1_MOISE_BOJINCA.pdf (vizitat la 20.11.20)
30. Danilov Aliona. *Tranzacția de împăcare – actul de dispoziție ce contribuie la o disciplinare*. În: IBN. Disponibil la: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/69667 (vizitat la 27.11. 2020)
31. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/80-87_3.pdf (vizitat la 10.11. 2020)
32. <https://juridicemoldova.md/5808/buna-credinta-in-drept-civil.html> (vizitat la 01.12. 2020)
33. <https://dreptmd.wordpress.com/cursuri-universitare/drept-procesual-civil-partea-generalaparticiparea-intervenientilor-in-procesul-civil/> (vizitat la 30.10. 2020)